

La meva amistat amb en Xavier Vinader

L'autor de 'Xavier Vinader: periodisme i compromís' evoca el periple del reporter nascut a Sabadell

JAUME BUSQUÉ I BARCELÓ / Fotografies de Paco Elvira

Conec en Xavier Vinader des que sóc molt jove. Freqüentàvem els mateixos ambients dels estudiants de Sabadell i coincidíem al tren que ens portava a Barcelona. Vam retrobar-nos a la revista *Arreu* i, poc després, li vaig perdre la pista, exiliat uns quants anys i, finalment, empresonat, tot i que, des de la meua nova residència barcelonina, seguia puntualment els seus reportatges a *Primera Plana* i a *Interviú*.

Tornàvem de Reus

L'atzar ha fet que ens retrobéssim de nou i que reforcéssim els llaços de bona amistat. El fet que va portar-nos a una relació més intensa va ser un projecte que s'havia de convertir en una exposició dedicada als fotògrafs de la fi del franquisme i la transició. Entusiasmats per aquella aventura vam viatjar a Reus i al vespre, de retorn a Barcelona, en Xavi Vinader va comentar-me que estava preocupat pel destí del seu arxiu, donat que la seva mare, la senyora Mercè, havia mort i calia buidar el pis familiar de Sabadell on guardava una bona part dels seus llibres i documents. En les dues hores de viatge, a l'autopista —pluvia i el trànsit era intens— va demanar-me el meu parer sobre quina podria ser la institució més adient on lliurar tot el seu fons documental. Vam quedar que m'informaria a través del bon amic Mario Romeo, notari de Barcelona. En aquell instant d'introspecció, de conversa franca, distesa i de complicitats vaig exclamar "tu, Xavi, mereixeries que el govern de la Generalitat et concedís la Creu de Sant Jordi". Vaig pensar que m'engegaria literalment a passeig, ell que sembla informal i poc donat als elogis i als honors. Jo ho havia expressat convençut que era el millor reconeixement institucional que en Xavi podia obtenir del govern de Catalunya per la seva lluita pel dret a la llibertat d'expressió. La meua ocurrència va anar acompanyada d'un silenci breu, de pocs segons, i la seva resposta va ser pausada, tranquil·la, però d'una intensitat que no oblidaré mai: "Ja m'agradaria", em va dir.

La gestió d'una Creu, la de Sant Jordi

Vaig moure cel i terra fins aconseguir les signatures de persones que sense dubtar ni un segon van posar el seu nom al peu d'una carta adreçada al conseller de Cultura, Joan Manuel Tresserras. Aquell escrit anava signat per Lluís Brunet i Berch, president de Caixa Sabadell; Antoni Farrés Sabater, advocat i alcalde de Sabadell entre els anys 1979-1999; Josep Llobet i Bach, arquitecte i director de la Fundació Bosch i Cardellach de Sabadell; Maricarmen Palma Claudín, directora del Festival de Música Antiga i del Festival de Músiques del Món; Jaume

Vinader en una roda de premsa a Estocolm, poc després que el Tribunal Constitucional desestimés la seva apel·lació

Busqué i Barceló; Josep Maria Huertas Claveria, degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya, que ens havia deixat abans de poder signar aquella carta i en el seu nom ho va fer Josep Carles Rius, degà en funcions; Josep Maria Montseny i Costa-Jussà, periodista i subdirector general de Caixa Catalunya; Mario Romeo García, notari i president de la Comissió de Cultura de la Fundació Ernest Lluch; i Antoni Segura Mas, catedràtic d'Història Contemporània i director del CEHI-Pavelló de la República de la Universitat de Barcelona. Després s'hi van adherir persones i personalitats molt destacades del món de la política, de la cultura, del periodisme, de l'economia, de Sabadell i de Barcelona, entre els quals hi havia els expresidents Jordi Pujol i Pasqual Maragall. I va ser l'any 2007 quan el govern de la Generalitat, finalment, va atorgar la Creu de Sant Jordi a Xavier Vinader.

Un dels articles sobre Juan Pujol "Garbo" publicats a 'Interviú'

Xavier Vinader i Sánchez: periodisme i compromís

Mentre tot això succeïa, la decisió d'en Xavi de donar el seu arxiu a un centre especialitzat feia el seu curs. L'amic Mario Romeo va posar-nos en contacte amb el Centre d'Estudis Històrics Internacionals-Pavelló de la República de la Universitat de Barcelona, i el seu director, doctor Antoni Segura, va acceptar complagut el gest d'en Xavi Vinader. Va arribar el dia en què vam ser convocats al rectorat de la Universitat de Barcelona en l'acte acadèmic de signatura del document de lliurament i acceptació del fons documental. En un dinar previ, el rector de la Universitat de Barcelona, doctor Màrius Rubiralta, va encarregar-me l'elaboració d'un llibre sobre la vida i la trajectòria professional d'en Xavi Vinader basant-me en el contingut del seu arxiu i dels seus reportatges. I aquell encàrrec s'ha convertit en el llibre *Xavier Vinader i Sánchez: periodisme i compromís*, sisè volum de la col·lecció *Els papers del Pavelló de la República*. Hi he treballat durant dos anys, sota el guiatge de Lola Harana, responsable de projectes del Pavelló de la República, que n'ha estat la directora pacient i eficaç.

Treballar prop d'en Xavier Vinader m'ha proporcionat unes elevades dosis de felicitat. Al seu costat he après tant o més que si hagués seguit un curs de doctorat. He descobert un amic, un home culte, alegre. Utilitza la ironia amb un respecte escrupolós per al contrincant o l'adversari; sovint esclata en rialles espontànies i, alhora, els seus silencis, la seva capacitat de concentració i les seves anàlisis sobre la situació política fan evident la seva profunditat intel·lectual. Les eines que utilitza per treballar són infinites: els seus recursos informatius i les fonts documentals a què té accés superen i van més enllà de les que proporcionen les noves tecnologies farcides, tan sovint, d'errors que es fan històrics. Xavier Vinader és l'amic més sòlid que podem tenir tots els seus amics, però amb la seva actitud ha obtingut, també, el respecte dels seus enemics.

Xavier Vinader i Sánchez: periodisme i compromís és la narració incompleta de la vida i la trajectòria del nostre personatge, nascut a Sabadell el 1947 en un entorn familiar de gent treballadora. És el darrer de tres germans. Els que el precedeixen — la Mercè i en Manel — són més grans, gairebé d'una altra generació. El llibre s'inicia el 1966 quan en Xavier Vinader comença

a treballar al Diari Sabadell de la premsa del Movimiento i conclou el 1984 quan surt en llibertat de la presó madrilenya de Carabanchel després que el govern li concedís un indult total. És, per tant, la història d'un recorregut vital interromput en un instant culminant de la vida del protagonista, que reclama, però, una continuació que ens porti fins al dia d'avui.

Hi ha certes persones, amb un coneixement superficial de la trajectòria personal i de l'obra periodística d'en Vinader, que el tenien per un periodista aventurer, inconscient, dominat per un afany desmesurat de notorietat, d'esquerra extrema, que escriu reportatges basant-se en la seva prodigiosa imaginació. Fins i tot, Felipe González no va resoldre la situació jurídica d'en Xavi Vinader, condemnat a set anys de presó per un delictes d'inducció a l'assassinat, fins que algú molt influent del seu mateix partit no li va aclarir la independència professional del nostre periodista i la seva absoluta desvinculació amb l'organització ETA.

La concessió de la Creu de Sant Jordi va crear un moviment sinèrgic de renovada simpatia i admiració per en Xavi Vinader. A Sabadell, la Fundació Bosch i Cardellach va acollir el suggeriment que fos aquesta entitat qui encapçalés un acte de reconeixement al periodista sabadellenc. Va acceptar-ne la proposta i el va organitzar superant aquelles suspicàcies dels qui creien que, al darrera d'aquella trobada d'amics, hi havia la mà de l'oposició sabadellenca. Aquell acte es va dur a terme a l'auditori de la Caixa d'Estalvis de Sabadell el dia 27 de maig de 2008, amb el títol *D'un temps, d'un país*. El moderador va ser Joan Brunet i hi van intervenir Pere Font Grasa, Josep Maria Benaul, Maria Lluïsa Domingo, jo mateix, i en Xavi Vinader. En Font Grasa i en Benaul, juntament amb altres sabadellencs com la Maria Dolors Calvet, en Miquel Zambudio i l'Àlvar Garcia, han estat els companys necessaris que m'han proporcionat informa-

Hi ha persones amb un coneixement superficial de la trajectòria d'en Vinader, que el tenien per un periodista aventurer, inconscient

cions molt valuoses per dotar de contingut el llibre. Font Grasa havia col·laborat amb en Xavi Vinader al Diari Sabadell on publicaven articles signats amb els seus noms i les seves respectives caricatures. Van ser els autors d'una entrevista a Blas Piñar, el màxim dirigent de Fuerza Nueva que havia organitzat un míting que s'havia de fer al Palau de la Música Catalana i, en segona instància, al teatre La Farándula de Sabadell. Finalment va ser a Sant Celoni on els dos periodistes van mantenir una llarga conversa amb el polític d'extrema dreta. Per la seva banda, en Josep Maria Benaul va proporcionar-me contactes, informacions, va donar-me consells, i va orientar-me pels difícils viaransys de la investigació.

Aquell dia, a l'auditori de la Caixa de Sabadell destacava, pel que era i pel que havia significat, l'Antoni Farrés. L'excalcalde m'havia parlat de les accions de la Guardia de Franco de Sabadell que, des de l'antic casal de Joan Oliver-Pere Quart de la Rambla del Caudillo, convertit en la seu de Falange Española y de las JONS, actuava amb tota impunitat. Va explicar-me com aquell grup feixista va agredir el professor Manuel Jiménez de

Parga i l'advocat Lluís Casals, l'any 1966, en aquell mateix auditori de la Caixa de Sabadell i va donar-me el nom d'un tal Josep Alcaraz, Pepitu, membre de la "Guardia", agressiu, violent i... curt de gambals. Aquell fet, segons pròpia confessió d'en Xavi Vinader, va ser el detonant que va fer-lo decidir a seguir la carrera de periodisme i convertir aquesta professió en una arma de denúncia contra els abusos del poder i de tots aquells que l'exerceixen despòticament i en benefici propi.

Successives i emotives presentacions

Van transcórrer uns llargs mesos de feina, d'investigació, de consultes als arxius, a les hemeroteques, de converses amb amics d'en Xavi, amb periodistes, advocats, magistrats, militars, membres del Cos de Mossos d'Esquadra i del Cos Nacional de Policia i, finalment, el llibre *Xavier Vinader i Sánchez: periodisme i compromís* va aparèixer a les llibreries. L'editorial Afers va encarregar-se de distribuir-lo als punts de venda i, avui, ja no es troba. Completament exhaurit. El Centre d'Estudis Històrics Internacionals-Pavelló de la República de la Universitat de Barcelona va decidir que la trajectòria d'en Xavi

El llibre 'Periodisme i compromís' és el resultat de llargs mesos de feina, d'investigació, de consultes als arxius, a les hemeroteques i de converses amb amics d'en Xavier Vinader

Vinader, com a periodista compromès, mereixia una presentació pública a l'Aula Magna de l'edifici històric de la UB. Es va fixar la data del 27 de gener de 2010. A la noble sala de la UB no hi cabia ningú més, de tants amics com ens hi van acompanyar. Xavier Vinader va signar al Llibre d'Honor de la Universitat de Barcelona on, amb poques paraules,

va dedicar la seva signatura "a la casa dels meus records". El rector, Dídac Ramírez, va subratllar aquestes paraules per recordar aquells anys d'efervescència política i de més inquietud intel·lectual. I el conseller Joan Manuel Tresserras va confessar una anècdota, que l'honora, perquè va comparar la valentia d'en Vinader amb els seus temors o manca de coratge quan el nostre periodista va demanar al jove Tresserras que l'acompanyés a Mallorca on tenia concertada una entrevista amb uns traficants d'armes, gent imprevisible: en Vinader va viatjar a l'illa amb un altre periodista.

A l'Aula Magna de l'històric centre universitari, els de Barcelona eren majoria, però també hi havia molts sabadellencs i amb algun en concret —era en Josep Llobet— ens vam comprometre, aquell mateix moment, a repetir un acte d'aquelles mateixes característiques a la seu de la Fundació Bosch i Cardellach de Sabadell. Hi havia amics i amigues que s'havien desplaçat des d'altres punts de la nostra geografia: de Girona, de Torroella de Montgrí. D'aquesta vila del Baix Empordà, en Jordi Bellapart, president del Cineclub, va marcar a la seva agenda la data del 6 de març del mateix any 2010, el dia que a la sala d'actes del Museu de la Mediterrània presentariem el llibre (una

Reportatge amb els rangers de Mindanao, a les Filipines, per 'Interviú' (1979)

crònica de l'acte es troba a la revista digital Emporion —emporion.org— de maig de 2010). Però, la presentació pública d'aquest llibre va tenir un prelude cinematogràfic. La vigília, que era divendres, al Cineclub de Torroella de Montgrí es va projectar "Garbo, el espía", amb la presència del seu director, Edmon Roch, guanyador l'any 2009 de dos premis Gaudí i un premi Goya. El documental sobre l'espia Joan Pujol —Garbo per als anglesos, Alaric per als alemanys—, es basa en fonts i testimonis molt valuosos entre els quals hi ha la sèrie d'entrevistes que Xavier Vinader va fer al doble espia català que, enganyant Adolf Hitler, va contribuir a posar fi a la Segona Guerra Mundial, unes entrevistes que Vinader va dur a terme i va publicar a *Interviú* l'any 1984 havent sortit de la presó de Carabanchel.

L'endemà, al vespre, amb el sotsinspector dels Mossos d'Esquadra Lluís Paradell, i els periodistes de l'àrea d'investiga-

18 SABADELLENCES

Durant la presentació del llibre, a la Universitat de Barcelona

ció de terrorisme de *La Vanguardia* Eduardo Martín de Pozuelo i Jordi Bordas, Jordi Bellapart com a coordinador de l'acte, i jo mateix vam reflexionar i vam debatre sobre el compromís professional d'en Xavi Vinader. Un compromís que l'ha portat a col·laborar intensament en la tasca minuciosa i responsable de la nostra policia. Eren les paraules de Lluís Paradell. I Eduardo Martín de Pozuelo i Jordi Bordas van aprofundir en el periodisme que practica en Xavi Vinader. El testimoni dels dos periodistes va ser un gra de sorra, a Torroella de Montgrí, que reclama i exigeix una caixa de ressonància imprescindible que contribueixi a sotraguejar la professió periodística i el seu empresariat.

El cercle es tanca a Sabadell

El cercle, però, s'havia de tancar novament a Sabadell i la Fundació Bosch i Cardellach, com ja havíem convingut amb el director, va organitzar un acte, el darrer de tots, a la seva seu, el dia 20 de maig. Érem a casa i això ens donava confiança però ens produïa, també, un cert temor perquè ningú no és profeta a la seva terra. Pensàvem que el relativisme dels propis i els coneguts podria disminuir l'efecte de les paraules dels qui seríem a la mesa. De fet, a Sabadell no volíem presentar el llibre: la presentació ja s'havia fet a Barcelona a l'Aula Magna de la Universitat històrica, amb presència d'un contingent molt elevat de sabadellencs i sabadellenques. La intenció era que un grup de poques persones, molt variat i de procedències diverses, amics d'en Xavi Vinader, parlessin d'ell i de les vivències que havien viscut al seu costat. I preteníem que algú molt conegut moderés l'acte i el dirigís. L'èxit, estimats lectors, va superar les meves previsions. La directora de Televisió de Catalunya, Mònica Terribas, va complir amb una exquisida precisió el que li havíem demanat. Va moderar l'acte, el va dirigir i va intervenir-hi activament. La Mònica Terribas és el model d'una manera de fer periodisme responsable, creatiu, ben documentat. I va venir a Sabadell ben informada havent llegit el llibre fins a la darrera pàgina. Vaig parlar del volum que es presentava i ho vaig fer en imatges que projectaven a la pantalla els principals articles, entrevistes i reportatges que apareixen a *Xavier Vinader*

i Sánchez: periodisme i compromís (Lluís Brunet, amb l'ajuda de la seva filla Montserrat, ha recollit aquestes imatges que es troben al seu web www.lluisbrunet.cat/xvinader). En la meua intervenció vaig aturar-me a parlar de la vaga general de Sabadell de 1976 i del llibre que en Vinader va escriure *Sabadell, febrero de 1976: una semana de huelga general política*, un document inèdit que forma part indiscutible de la nostra memòria col·lectiva, de la història de Sabadell, i del periodisme més rigorós, més compromès i més exigent. Només falta un darrer impuls per fer-lo assequible a tots els que van viure aquells fets i aquelles dates, i també a les noves generacions.

El periodista i músic Josep Maria Francino va aprofundir sobre els gustos musicals d'en Xavi Vinader. I té raó, perquè puc donar fe que el seu pis, a Barcelona, és un immens santuari on

abunden els llibres i els discos. Els cantautors en totes les llengües, els poetes compromesos, el jazz, les cançons del poble que proclamen la llibertat i inciten a la rebel·lió contra l'opressió... tots aquests temes formen una extensa discografia ordenada en prestatges igual que la seva llibreria.

L'Antoni Traveria, que dirigeix la Casa Amèrica-Catalunya, viatja constantment a tots els països de l'Amèrica Llatina i sempre, sempre, torna a casa més carregat que quan n'havia marxat. El motiu del sobrepès? La llista de llibres que en Xavi, abans de marxar, li encarrega. Són obres que escapen de les lectures habituals del lector prototipus, editades per empreses que, algunes, no apareixen al mercat editorial ni cotitzen a la borsa. A mi mateix, en Xavi, quan va saber que faria un viatge a Sicília va donar-me una llarga llista literària dels millors estudis sobre la màfia i les seves actuacions, les Brigades Roges i les seves accions i, singularment, sobre l'assassinat d'Aldo Moro. A Agrigento, una espanyola d'Extremadura, que regenta un hotel amb encant, va entendre la importància d'aquell encàrrec i no va parar fins a reunir tots els títols i, en forma de paquet, els va donar a un barceloní desconegut amb el prec que arribessin a les meves mans i, finalment, a les mans d'en Xavi. Juntament amb un agraïment imprescindible li vaig demanar el compte, la factura. L'extremenya, afincada a Agrigento, no va voler dir-me quants euros pujava l'encàrrec que m'havia fet en Xavi Vinader. I va ser així com l'hostalera va voler obsequiar al periodista Vinader, que només coneixia de les meves referències.

La Maria Dolors Calvet, en la seva intervenció, va preguntar-se què tenia en Xavi que aconseguia relacionar-se amb autèntics impresentables, gent perillosa situada a l'espectre més sòrdid de la naturalesa humana i que el resultat no fos un desastre. Ella i ell, tots dos, van entrar al fons d'uns baixos a Barcelona on ningú els hauria anat a socórrer. Allí s'hi jugaven milions de pessetes esteses al damunt d'una taula, amb unes pistoles intimidatòries al costat dels jugadors. En Xavi inspira tanta confiança, fins i tot als seus enemics, que van marxar d'aquell cau soterrat sense despertar cap sospita perquè aquell a qui buscava no era a la timba clandestina. La dissertació de la Maria

Dolors va anar *in crescendo* fins arribar aquell moment que va dir i va demanar a la Fundació Bosch i Cardellach i al seu director que obrís un procés, tan ràpid com fos possible, amb l'objectiu que l'Ajuntament de Sabadell acordés concedir la Medalla de la Ciutat a en Xavier Vinader. Tots els assistents van aprovar la proposta de la Maria Dolors amb un llarg aplaudiment.

En Paco Elvira ha estat el fotògraf que més vegades ha acompanyat en Xavier Vinader a tot el món, en les missions més arriscades. En Paco i en Xavi tenen trets comuns: fan cara de bons nois i, ben cert que ho puc confirmar, són de les millors persones que conec; són discrets i prudents, tenen la paraula justa i precisa a cada instant. Una actitud apresada, probablement, durant els anys de clandestinitat i de militància política; la seva professió, d'altra banda, exigeix aquesta mena de virtuts. També, en Paco va parlar ajudant-se d'imatges a la pantalla. És l'autor d'una històrica fotografia a l'avenida del Generalísimo de Barcelona, un dia de gener de 1971 que l'Escola d'Enginyers havia organitzat un recital de Pete Seeger, prohibit per ordre governativa, i que la Policia Armada va reprimir amb una extrema violència. Paco Elvira era allà i va tirar una sèrie de fotografies de l'actuació policial. Aquesta imatge i moltes més van formar el discurs d'en Paco, que va ser el darrer a parlar en aquell acte a Sabadell. Ell i tots els que l'havíem precedit, en un moment o altre de la nostra intervenció, vam empassar saliva, un gest instintiu que ajuda a interrompre el discurs sense que es noti que l'emoció és a punt de superar el control de la situació. L'emoció, però, és una reacció i una virtut dels homes i les dones que ens fa més persones.

Finalment, a Xavi Vinader li va correspondre adreçar-se a l'auditori de sabadellencs que el coneixien des que era molt jove. Potser alguns el van descobrir aquell dia malgrat haver-lo tractat, com jo, des de la nostra joventut. Altres, aquell vespre, van renovar el sentiment d'afecte i admiració per en Xavi Vinader. Ho va demostrar l'aplaudiment unànime de tots els que hi érem. L'endemà el vell sindicalista de la Unió Sindical Obrera, Àlvar García Trabanca, membre de la Comissió Inter-ramos i un dels interlocutors amb la patronal sabadellenca i l'autoritat governativa durant la vaga del febrer de 1976, em deia: "Amic Jaume, a Sabadell hem viscut un moment històric".

Busqué, Joaquim. *Xavier Vinader i Sánchez: periodisme i compromís*. Barcelona: Afers, 2009.
ISBN 978-84-92542-15-4

LLUÍS SUBIRANA, PREMIAT PER LA FUNDACIÓ LLUÍS CARULLA

A la ciutat de Barcelona s'ha reunit el jurat per tal d'atorgar els XXVIII Premis d'Actuació Cívica instaurats per tal de reconèixer i distingir aquelles persones que han actuat al servei de la identitat catalana. Estan dotats amb 5.000 euros cada un i destinats a fer conèixer i distingir la tasca (generalment poc coneguda, sovint anònima, però exemplar) de persones vivents que sempre han actuat i actuen, sense equívocs, al servei de la identitat pròpia dels països de la llengua catalana, en els diversos àmbits de la vida i de la relació humana, com ara l'ensenyament, els mitjans de comunicació, les ciències, l'art, la cultura popular, la música, el teatre, l'economia, el dret, l'acció social i cívica, etc.

El jurat integrat per Salvador Cardús, Muriel Casals, Àngel Castiñeira, Vicent Partal, Ramon Pla i Arxé, Maria Mercè Roca, Joaquim Triadú, Carme Valls i Vicenç Villatoro, ha decidit atorgar un dels Premis d'Actuació Cívica 2010 a:

Lluís Subirana, de Sabadell

Estudiós de la sardana i poeta, que ha estat president de l'Orfeó de Sabadell i de Sabadell Sardanista, cofundador de la Federació Sardanista de Catalunya i soci fundador de la Fundació Universal de la Sardana. També va ser cofundador d'Òmnium Cultural a Sabadell. Ha escrit diverses comunicacions i ponències als Congressos de Cultura Popular i Tradicional Catalanes, al Primer Congrés de Música a Catalunya i el Primer Congrés del Sardanisme. Té una vintena de llibres publicats: assaig, poesia, sardanisme, entre els quals *Els poetes i la sardana*, *La sardana. Impressions i vivències* (selecció de textos), *Catalanisme i sardanisme. Una història compartida*, *Ramon Ribera Llobet 1882-1957. Obra sardanista*, i *Orfeó de Sabadell. Apunts d'un centenari 1904-2004*. Dirigeix els programes *Esperit de festa i Sardanes* a Ràdio Sabadell. Està en possessió de la Medalla al Mèrit Cultural de Sabadell i de la Medalla al Mèrit Sardanista.

L'acte públic de lliurament del premi es farà al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, el dia 18 de novembre de 2010, a les set del vespre.

DESCOBREIX EL MILLOR CAFÉ

Avda. Rafael Casanova, 38 · 08206 Sabadell (BCN)
Tel. 93 726 62 22 · Fax 93 727 00 60
www.cafespont.com · informacio@cafespont.com

RESTAURANT
cuina de mercat

Pintor Borrassà, 43-47 • 08205 SABADELL
Tels. 93 727 70 42 - 93 726 27 91

canyas

GALERIA D'ART

olis, pintura sobre seda, modernisme català,
escultura i regals

Creueta, 15 · 08202 Sabadell
Tel 937 270 396 · 607 733 820